

Biserica din Deal

FOAIA PAROHIALĂ A BISERICII ORTODOXE SFÂNTA TREIME DIN CLUJ-NAPOCA

Str. Bisericii Ortodoxe nr. 10, Cluj-Napoca; <http://bisericasfantatreimecluj.ro/>

An VI, nr. 3, martie, 2025

Evenimente spirituale de seamă în luna martie

Parohia noastră ortodoxă Sfânta Treime din Cluj (1795-2025) aniversază împlinirea a 230 de ani de la construirea ei, începută în anul 1795. Pentru a marca în mod solemn însemnătatea acestei aniversări, duminică, 16 martie 2025, de la ora 10, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei va oficia Sfânta Liturghie în biserica noastră parohială. Biserica are statut de monument istoric ca cea dintâi biserică ortodoxă din orașul nostru și simbol al ortodoxiei clujene, fiind catedrală eparhială în perioada 1921-1932, în vremea păstoririi episcopului Nicolae Ivan, primul episcop ortodox cu reședința în Cluj-Napoca, după Marea Unire., înaintea construirii actualei catedrale mitropolitane.

Această aniversare este un prinos de cinstire față de trecutul istoric jertfelnic al comunității de credință ortodoxă din municipiu încă din cele mai vechi timpuri, precum și față de slujitorii acestui sfânt locaș,

printre care se numără și preoți care au mărturisit cu mult curaj pe Hristos în perioada cruntei prigoane a regimului ateu comunist asupra Bisericii. Amintim pe doi dintre ei: părintele paroh Florea Mureșanu (n. 1907, paroh la Sfânta Treime între 3 martie 1946 – 12 iunie 1952) și mutat la Domnul în 4 ianuarie 1963, în închisoarea de la Aiud, și părintele profesor Ioan Bunea (1906-1990), slujitor la Biserica din Deal câteva luni, din 1 aprilie – 1 septembrie, în anul 1952.

Aniversarea parohiei noastre coincide cu manifestările de amploare prilejuite de împlinirea anul acesta a 140 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române (1885) și a 100 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (1925), precum și a proclamării generale a canonizării a 16 noi sfinți români, părinți duhovnici și mărturisitori din secolul al XX-lea, printre care se numără și părintele Liviu Galaction Munteanu, fostul rector al Institutului Teologic clujean și unul dintre martirii prigoanei comuniste, fiindu-i atribuită titlatura „Sfântul Preot Mucenic Liviu

Invitație la aniversarea a 230 de ani [1795-2025]

ai Bisericii Ortodoxe Sfânta Treime din Cluj

Cu aleasă bucurie vă rugăm să participați la
Sfânta Liturghie oficiată de către

Înaltpreasfințitul Părinte **Arhiepiscop și Mitropolit Andrei**
Duminică, 16 martie

Întâmpinarea ierarhului o vom face la **ora 9:30.**

➤ Galaction de la Cluj”, cu cinstitie în ziua de 8 martie, ziua trecerii sale la Domnul în închisoarea de la Aiud. Proclamarea locală a canonizării sfântului va avea loc în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, la Praznicul Bunei Vestiri, marți, 25 martie 2025, cu prilejul hramului Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului, urmând a fi cinstit anual la data de 8 martie, ziua trecerii sale la Domnul.

Părintele Ioan Bunea mărturisește în cartea sa *Memorial*, referitor la atitudinea părintelui Florea Mureșanu la procesul intentat în 1959 împotriva sfântului Liviu Galaction și a părintelui Ioan Bunea: „La proces ne-am văzut, pentru ultima oară, cu părintele Florea Mureșanu, fostul meu coleg de facultate și prieten apropiat. Fusese adus ca martor împotriva lui Liviu Munteanu. A fost demn, n-a recunoscut ceea ce apărea în declarație, afirmând categoric că este introdusă în text de către anchetator. A venit și peste el cumplita urgie, s-a prăpădit în penitenciarul din Aiud” (2015, p. 131).

Atât Sfântul Mucenic Liviu Galaction Munteanu, cât și părintele Ioan Bunea, anchetați și condamnați împreună datorită unor programe de catehizare pentru copii și adulți, au avut domiciliul pe teritoriul parohiei noastre Sfânta Treime, existând o adâncă legătură spirituală între Biserica din Deal și familiile acestor mărturisitori ai credinței ortodoxe în vremuri de prigoană.

Dumnezeu să ocrotească parohia Sfânta Treime, pentru rugăciunile Sfântului Mucenic Liviu Galaction de la Cluj și ale tuturor mărturisitorilor și martirilor care s-au jertfit pentru credință în temnițele comuniste!

Sfântul Sfințit Mucenic Liviu-Galaction de la Cluj

„Mărturisitorule al Ortodoxiei, povățuitorule al tinerilor și lauda dascălilor, Părinte Liviu-Galaction, cu învățăturile tale pe toți i-ai luminat; sprijinitorule al celor din necazuri și pătimitorule pentru dreapta credință, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre”.

(Troparul Sfântului Sfințitului Mucenic Liviu-Galaction)

Sinaxar

În luna martie, în ziua a opta, se face pomenirea Sfântului Preot Mucenic Liviu-Galaction de la Cluj

Sfântul preot Liviu-Galaction s-a născut în 16 mai 1898, în localitatea Cristian, din județul Brașov. Tatăl său, Nicolae Munteanu, învățător, iar mama sa Maria, casnică, au dat naștere la șase copii, dintre care Liviu Galaction a fost al doilea. Din copilărie a fost iubitor de Dumnezeu și plin de evlavie față de Biserică. A învățat mai întâi la școală românească din Cristian, întemeiată și condusă de tatăl său, apoi a urmat Liceul *Andrei Șaguna* din Brașov și Institutul Teologic din Sibiu, pe care l-a absolvit în anul 1920. În 1923 a obținut titlul de doctor în teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cernăuți. În același an s-a căsătorit cu Silvia, Dumnezeu binecuvântându-i cu trei copii. În anul 1924, după ce Episcopul Nicolae Ivan a înființat Academia Teologică din Cluj, tânărul Liviu-Galaction a fost chemat ca profesor la școala care avea să

formeze viitorii slujitori ai altarelor străbune din Eparhia Clujului. Darul preoției l-a primit prin punerea mâinilor aceluiși episcop, în 17 februarie 1927. A fost profesorul cu cea mai lungă activitate în cadrul Academiei Teologice din Cluj, ajungând și rector al acesteia. Teologia lui se poate caracteriza drept mărturisitoare, nu numai prin conținutul și modul predării ei, ci și prin pilda propriei vieți. Cei care l-au cunoscut mărturiseau că era „profesorul desăvârșit, care știe să fie față de studentul său, în același timp, părinte și frate; să fie dascăl și pătaș la știință și la neștiință”. A publicat numeroase articole teologice și culturale, în multe dintre ele prezentând pericolul pe care îl constituiau ideologiile fără Dumnezeu, care erau tot mai prezente în acea perioadă. După ocuparea Ardealului de Nord de către regimul horthyst în 1940, Părintele Liviu-Galaction, arătând mult curaj

și statornicie, nu a părăsit Clujul, ci a rămas împreună cu Episcopul Nicolae Colan și cu alți intelectuali români pentru a insufla speranță românilor transilvăneni asuprași. Inima lui iubitoare l-a îndemnat să sprijine nu numai pe cei de un neam cu el, ci și pe alți clujeni de alte neamuri și credințe. Se cunoaște că a salvat de la deportare și de la moarte sigură trei tineri evrei, pe care i-a ajutat să treacă dincolo de graniță. După eliberarea Ardealului de Nord, greutățile

nu s-au împuținat, deoarece în România s-a instaurat regimul comunist ateu care propovăduia ura de clasă și materialismul dialectic, aspecte ale ideologiei marxiste pe care părintele le combătuse în scrierile sale. Început al prigoanei și al suferințelor părintelui a fost desființarea în anul 1952 a Institutului Teologic din Cluj, institut pe care îl conducea. Nu i s-a permis să se transfere ca profesor la un alt institut, iar sub pretextul unor acuzații calomnioase i s-a confiscat și naționalizat locuința. A fost numit preot slujitor la biserica *Sfinții Trei Ierarhi* din Bistrița, unde timp de șase ani s-a ostenit cu multă râvnă și dăruire, întărindu-i în credința ortodoxă pe cei încredințați lui spre păstorire. Cuvântările pe care le rostea au atras mulțimea credincioșilor, ceea ce nu era deloc pe placul Securității statului care a inițiat urmărirea sa. În 1958, Episcopul Teofil Herineanu, care do-

rea să revigoreze viața duhovnicească din Eparhie, l-a rechemat la Cluj în calitatea de vicar administrativ. La soborul protopopilor din august 1958, părintele Liviu-Galaction a primit sarcina de a realiza o programă analitică orientativă pentru catehizarea copiilor și a adulților. Planul de cateheză, pregătit în colaborare cu preotul profesor Ioan Bunea de la Seminarul Teologic, a fost aprobat de Episcopul Teofil și trimis către protopopiatele din Eparhie. Proiectul cate-

hetic nu a apucat însă să fie implementat în parohii. În 21 noiembrie 1958, părintele Liviu-Galaction a fost arestat, anchetat și torturat fizic și psihic, până la judecarea sa petrecută la 6 mai 1959. În timpul procesului a dat dovadă de credință și nădejde în Dumnezeu, spunând că este gata să primească martiriul pentru credința în Hristos. A fost condamnat la 17 ani de temniță grea, dar în urma recursului pedeapsa i-a fost redusă la 8 ani. A fost închis la Gherla, apoi la Aiud, unde a mărturisit dreapta credință ortodoxă cu prețul vieții sale, întrucât, în urma suferințelor îndurate, și-a încredințat sufletul în mâinile Mântuitorului Hristos la 8 martie 1961, trupul său fiind aruncat în groapa comună a martirilor de la Aiud. Pentru iubirea sa jertfelnică față de Stăpânul Hristos, pe care l-a slujit toată viața sa, dar și pentru mărturisirea desăvârșită a credinței creștine străbune, trecut prin proba de sânge, într-un veac al necredinței și al ateismului, Dumnezeu l-a proslăvit pe preotul și mărturisitorul Său, Liviu-Galaction, în soborul sfinților mucenici.

Pentru ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, miluiește-ne pe noi. Amin.

Martiriul părintelui Liviu Galaction Munteanu: din arestul Securității Cluj la Râpa Robilor din Aiud

Dragoș Ursu

Curând după începerea anchetei, părintele Galaction Munteanu și-a dat seama de faptul că speranțele eliberării, pe care le avusese la arestare, sunt iluzorii, asumându-și, așa cum o arată notele de celulă, faptul

că este o victimă a represiunii pe care regimul o duce împotriva Bisericii. Sugestive, în acest sens, sunt două note informative, din 24 respectiv 29 noiembrie 1958. În prima dintre ele, părintele Munteanu „arată că timp de 14 ani, s-a dus o luptă tăcută între biserică și stat, arătând că deznodământul trebuia să se întîmple, deoarece conducătorii statului cât și politica PCR, văd în biserică și reprezentanții ei, pe cei mai mari dușmani. Scopul său cât și al majorității reprezentanților Bisericii este de a arăta credincioșilor adevărata stare a lucrurilor, de a-i face să strângă rândurile în jurul bisericii și ai aduce pe calea credinței la Dumnezeu pe cei care s-au depărtat de la această cale. Nu îi este teamă că va condamnat, dacă se va întâmpla aceasta, deoarece numele său va intra în istoria creștinismului alături de ceilalți martiri, însă alături de el trebuie să fie și cuviinciosul vlădică, cât și majoritatea episcopilor care au fost de partea lui”.

Nota din 29 noiembrie impresionează prin seninătatea cu care părintele Galaction Munteanu își asumă identitatea martirică: „Pe dânsul nu-l mai interesează condamnarea, și vrea să fie până la urmă credincios jurământului față de biserică. Dă exemplu că persoana sa este plină de martiriu (glorie bisericească) la fel ca și a unor preoți și slujitori din București de la patriarhie, care tot pentru biserică au fost arestați. Arată că numele acestora cât și al său va figura în rândul credincioșilor pentru creștinism, pentru care s-au sacrificat. Numitul arată că nu numai episcopul Herineanu și dânsul, dar toți acei ce au jurat să slujească biserica lui Hristos, sunt împotriva comunismului, care caută să păgânească biserica”.

(Fragment din articolul cu același titlu publicat în revista *Renașterea* nr. 3, 2025, p. 4)